

ПРОЦЕНКО Е.Б.,

кандидат філософських наук,
доцент кафедри права та
суспільно-політичних наук
Донецький інститут Приватного
акціонерного товариства
«Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія
управління персоналом»,
м. Краматорськ, Україна

ДО ПИТАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ В ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

PROTSSENKO E.B. To the question of transformation of education in a post-industrial society. *Questions of innovative politics at higher school are extremely actual today, because without perfection of education there is no scientific and social progress. Currently, the transition from the University of the classical type to the University of the Third Generation is in progress, directly associated with a production. The separate aspects of this process are examined in this article.*

Keywords: *innovation, education, methodology, post-industrial society, practical science.*

ПРОЦЕНКО Е.Б. До питання трансформації освіти в постіндустріальному суспільстві. *Питання інноваційної політики у вищій школі є сьогодні вкрай актуальними, оскільки без удосконаленої освіти немає національного та соціального прогресу. Зараз здійснюється перехід від університету класичного типу до університету третього покоління, тісно пов'язаного безпосередньо з виробництвом. Певні аспекти цього процесу розглядаються у цій статті.*

Ключові слова: *іновація, освіта, методика, постіндустріальне суспільство, практична наука.*

ПРОЦЕНКО Э.Б. К вопросу о трансформации образования в постиндустриальном обществе. *Вопросы инновационной политики в высшей школе сегодня крайне актуальны, поскольку без усовершенствованного образования нет национального и социального прогресса. Сейчас осуществляется переход от*

университета классического типа к университету третьего поколения, тесно связанного с производством. Некоторые аспекты этого процесса рассматриваются в данной статье.

Ключевые слова: *инновация, образование, методика, постиндустриальное общество, практическая наука.*

Постановка проблеми. Питання про місце і роль освіти в житті сучасного суспільства є одним з найбільш актуальних на сьогоднішній день. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» до основних завдань вищої освіти належить «забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності» [6]. Кожен новий тип суспільства вимагає нового підходу до освіти. Це незаперечний факт, підтверджений всім історичним розвитком людської цивілізації. Нові етапи розвитку цивілізації породило нові освітні парадигми. У сучасній історії серйозні зміни в системі освіти західних країн були пов'язані з появою нових масових університетів, які стали давати не стільки класичну елітну освіту, скільки прикладну, відповідно до потреб розвитку ринку. І сьогодні основним фактором, що визначає вимоги до випускників університетів, є формування нового ринку праці в постіндустріальних країнах. Це обумовлює необхідність зміни системи освіти, оскільки репродуктивна система освіти, орієнтована на отримання знань, значно застаріла і не забезпечує формування якостей випускника (ініціативність, інноваційність, мобільність, гнучкість і конструктивність і т.д.).

Таким чином, здається надзвичайно актуальним аналізувати сучасну освіту з точки зору її істотних характеристик, визначати, з якими цілями і завданнями вона стикається сьогодні і які шляхи їх досягнення пропонуються.

Аналіз останніх досліджень. Концептуальні засади інноваційних освітніх процесів розглядаються в соціально-філософському контексті цивілізаційних змін, обґрунтування нової парадигми освіти, пошуку шляхів подолання її кризового стану здійснено в роботах Ж. Аллака, І. В. Бестужева-Лади, А. А. Герасимчука, С. Гессена, Ф. Кумбса, В. І. Загвязинського, В. М. Розіна, М. І. Романенко, Б. Саймона, П. Ю. Сауха та ін.). Історико-порівняльний аналіз генезису теорії та практики інноваційних процесів у сфері освіти України, представлені у працях О. В. Адаменко, І. П. Аносова, В. Ф. Землянської, О. А. Марущенка, О. В. Попової, Н. В. Сафонової.

У дослідженнях І. М. Ветрової, В. М. Жуковського, Н. В. Кілінської, А. Г. Кирди, М. П. Лещенко, О. В. Матвієнко, О. В. Овчарук, А. А. Сбруєвої висвітлено провідні тенденції та особливості реформування систем сучасної вітчизняної освіти.

Постановка мети. Дослідити та обґрунтувати трансформації освіти в постіндустріальному суспільстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основною функцією освіти є передача цінностей домінуючої культури, «оволодіння високими педагогічними технологіями» [1], але оскільки культурні цінності і цілі різних суспільств істотно відрізняються, в змісті освіти спостерігаються і глибокі відмінності. Наприклад: античність – це вивчення образотворчого мистецтва, філософії; Рим – військова справа, державне управління; середньовічна Європа – асиміляція християнських вчень; Ренесанс – інтерес до літератури і мистецтва; Новий час – експериментальне природознавство; сучасність – це природничі науки, розвиток технологій, вивчення космосу і багато прикладних досліджень у вивченні людини. Будучи соціальним інститутом, а не тільки частиною культури, в широкому сенсі, освіта завжди відігравала вирішальну соціальну роль. Як соціальний інститут, освіта відображає її структурну сторону і функціонально визначений спосіб своєї діяльності. Саме їх взаємодія визначає розвиток і самозбереження соціального інституту в цілому. Є три основні функції освіти. Перший – соціокультурний, який забезпечує розвиток духовної сфери суспільства. Другий – соціально-економічний, завданням якого є підготовка кадрів і підтримка соціальної стратифікації. Третій – соціально-політичний, покликаний забезпечити соціальний контроль і соціальну мобільність. З вищесказаного випливає, що система освіти «виробляє саму людину» – це його основна функція і завдання.

Однак з точки зору постмодернізму, який набуває впливу сьогодні, освіта перестає бути соціальним інститутом, тому що вона більше не створює, не відтворює і не передає стабільні моделі соціальної поведінки, поступаючи місцем мас-медіа та Інтернету. Насправді, якщо раніше освіта використовувала для реалізації різні інструменти (прийоми, методи), то сьогоднішня освіта сама стала інструментом для учасників суспільної діяльності, яка набула форми спеціальних дискурсивних практик. Теоретики і практики постмодернізму пропонують повністю переглянути весь навчальний процес, всю структуру сучасних образів. Це добре. З точки зору постмодернізму, в умовах інформаційного суспільства змінюється сама суть навчального процесу: вчитель, з великою кількістю інформації, перестає бути його джерелом, і стає лише коментатором: в неklasичній педагогіці вчитель виконує функцію людини, яка стимулює осмислене навчання. Звичайно, такий творчий підхід не можна виключати і однозначно осуджувати. При цьому його абсолютизація також неприпустима, з огляду на те, що коли він зводиться до рангу єдиного можливого, як правильно пише Н.Є. Покровський, «університети, як і школи, більше не розглядаються як святилища розуму, а професори і вчителі як священики. Обидва з більшою ймовірністю еволюціонують у напрямку обслуговуючого персоналу, що пропонує ефективні продукти, готові до споживання» [5].

В результаті школа (включаючи вищу освіту) перетворюється з інституту освіти та навчання в один із закладів системи споживання. Постмодернізм проголошує відмову від класичної освіти як форми передачі знань і, що більш важливо, цінностей, на користь довільного поглинання інформації, яка повинна отримувати ту чи іншу інтерпретацію. При цьому сама інтерпретація також може мати множинний, змінний характер. Як цілком справедливо підкреслює О. Михаліна, «постмодерністська традиція в освіті проголошує споживчі цінності і ціннісні установки, які орієнтують людину на нестримне споживання аудіовізуальних продукцій» [4].

Перегляд аксіологічних основ освіти призводить у постмодерністській картині світу до перегляду самого навчального процесу. Відмова апіорної істинності знання призводить до того, що кожен з аспектів істини підлягає постійному дискурсу. Такий підхід, з одного боку, безумовно, має свої позитивні сторони, так як діалектичний метод розвитку і пізнання, пов'язаний з постійним протистоянням різних точок зору, є надзвичайно продуктивним і корисним. Але, з іншого боку, ставити під сумнів все вкрай сумнівно і суперечливо. Результатом (метою) освіти в даному випадку є не набуття знання як найвищої цінності, а вміння протиставити свою точку зору іншим, що передбачає в постмодернізмі пошук істини. З точки зору постмодернізму навчальні плани і дисципліни не є дзеркальним відтворенням впорядкованої структури зовнішньої реальності, а лише відображенням однієї з «версій» істин, підтримується тими, хто має владу. Всі традиційні освітні програми, а також академічні дисципліни, метою яких є представлення певних сфер існування, фактично являють собою консолідацію влади і соціальний контроль. Якщо в навчальній програмі знаходиться домінуюча норма, теорія або ідея, це не означає, що вона краща за іншу або що вона істинна, вона лише успішніша за інших. В результаті знання фактично втрачає своє значення, в той час як оскарження будь-якої точки зору стає кінцевим значенням навчального процесу. Звичайно, з точки зору постмодернізму такий підхід трактується по-різному: освіта перестає бути директивно-тоталітарною за своєю природою, перестає пригнічувати індивіда, і, навпаки, формує незалежну особистість, здатну зробити вільний вибір. Формування вільної і моральної особистості дійсно є одним із завдань виховання. Більш того, відмова від духовного, духовно – моральнісного виховання, на нашу думку, є відмовою від багатовікової європейської освітньої традиції в цілому. Як відомо, ще стародавні греки сформулювали і намагалися втілити в життя комплекс освітніх заходів універсального характеру, який був позначений як ідея єдності розумового, духовного і фізичного виховання, яка, трансформуючись, все ж буде вирішальною протягом всієї історії освіти. Сьогодні можливості існування такої ідеї як системи всебічного особистісного розвитку досить суперечливі,

оскільки сучасна освіта має занадто високий ступінь інституціоналізації, що апіорі заважає вільному розвитку особистості. Однак найбільш ефективне вирішення цього протиріччя в сучасному суспільстві може бути пов'язано з розвитком дистанційної освіти на основі використання інформаційних і комп'ютерних технологій. Це дозволить привнести в навчальний процес варіативність і свободу вибору освітньої траєкторії. Таким чином, сама ідея нової освітньої парадигми є надзвичайно актуальною на сьогоднішній день.

Функціональне та інформаційне скорочення освіти, що спостерігається на сучасному етапі її розвитку, призводить до необхідності розробки заходів щодо збереження інших не менш важливих її складових. Перш за все, мова йде про ціннісну складову. Таким чином, на нашу думку, «нову пайдею» слід розуміти не стільки як відмову від регуляторної практики у сфері освіти (стандартизація, оцінка якості тощо), скільки як повернення до неї освітньої функції, яка формує культурні та моральні імперативи в особистості. З точки зору теоретиків постіндустріального суспільства його запити до фахівців будуть принципово відрізнятися від тих, що існували в суспільстві промислового типу. Якщо раніше головне вважалося функціональними навичками і здібностями, то найближчим часом ключовими параметрами успішного кандидата стане те, що визначається як здатність до інновацій. Насправді в цій картині світу головною функцією освіти є підготовка і відтворення так званої «інноваційної особистості». Очевидно, що саме поняття «інноваційної особистості» не цілком певний характер. Тим не менш, ключові характеристики «інноваційної особистості» вже сьогодні висвітлені. Ще в 1970-х роках західні вчені побудували модель сучасної інноваційної особистості, виділивши наступні дев'ять особливостей: - відкритість до експериментів, інновацій і змін; - визнання плюралізму думок, існування різних точок зору; - орієнтація на сьогоднішнє і майбутнє; - впевненість і здатність долати життєві перешкоди; - планування майбутніх дій для досягнення поставлених цілей; - віра в можливість регулювання і прогнозування суспільного життя; - почуття справедливості щодо винагороди за витрачену роботу; - висока цінність освіти; - повага до гідності інших людей, незалежно від статусу посади. У такому розумінні «інноваційної особистості» антропологічне питання виникає вкрай гостро, пов'язане з тим, наскільки більшість учасників освітнього процесу (як тих, хто викладає, так і тих, кого навчають) готові і здатні задовольнити ці вимоги. Економіка знань, інноваційна економіка, звичайно, вимагають нових підходів до розуміння цілей і завдань освіти. Але не варто забувати, що підготовка кадрів, необхідних для інноваційної економіки, навчання «інноваційної особистості», не може розглядатися як єдине завдання і мета виховання.

Давно визнано, що головною метою і продуктом освіти, а значить і виховання і навчання, є розвиток, формування особистості, його здібностей,

соціальних якостей. Однак не менш важливими цілями освіти є збереження і передача культури, прищеплення цінностей, формування соціальних навичок і так далі. Таким чином, не варто звести все різноманіття функцій освіти тільки до одного - підготовки індивіда, необхідного для потреб економіки. Утилітарно-технократичній моделі освіти сьогодні протистоїть модель, яку можна визначити як «гуманістична», спрямована на модернізацію освіти, але з урахуванням інтересів і потреб людини.

У сучасному світі освіта переживає фундаментальну трансформацію, яка полягає в переході до моделі «університету третього покоління». Такий перехід обумовлений кількома ключовими факторами: відсутністю фінансових ресурсів для університетів для проведення досліджень і необхідністю пошуку шляхів їх залучення; глобалізація та зростаюча конкуренція між університетами за студентів; розробка комерційної складової роботи університетів; зміна форм організації науки. Університет третього покоління вирішує триєдине завдання: його мета в освіті – підготовка фахівців для масового ринку, і це завдання виконується традиційними факультетами; організовує передові дослідження шляхом створення трансдисциплінарних інститутів у своїй структурі у співпраці з бізнесом і в якості інструментів залучення нових джерел доходів. Університет третього покоління має підприємницький характер, бере активну участь у створенні конкретних цінностей для суспільства. Університет третього покоління є глобальним, а не національним, він служить центром для міжнародної бази ноу-хау, залучаючи співробітників та студентів з усього світу. Університет третього покоління є хабом – ядром мережі організацій, які створюють знання та інновації; тісно співпрацює з бізнесом, науково-дослідними інститутами та іноземними університетами.

Проблема реформування сучасної освіти пов'язана не тільки з перебудовою системи освіти в інституційному аспекті, а й з переглядом самої системи навчання у вищих навчальних закладах. Як відомо, сьогодні в якості альтернативи традиційній системі засвоєння знань навичок і умінь пропонується система компетенцій, яка набула широкого поширення на Заході і була введена в Україні в останні роки. Іншими словами, якщо раніше результатом професійно-технічної освіти вважалося набуття кваліфікацій, після оволодіння певним обсягом знань, умінь і навичок, то зараз результатом є певний набір компетенцій і відповідний рівень професійної компетентності після оцінки професійною спільнотою (за наявності професійних стандартів та системи оцінки відповідності їм). В результаті реалізація компетентнісного підходу вимагає нового дизайну, як результатів навчання, так і самого навчального процесу, а також механізму його управління. тому пошук ефективних шляхів, пов'язаних з розробкою та впровадженням компетентнісного підходу, багатьма дослідниками сприймається як актуальна та своєчасна проблема.

Не можна не погодитися з тим, що «модернізація освіти на основі впровадження компетентнісного підходу приведе систему вітчизняної освіти у відповідність до сучасних загальноєвропейських, але наскільки ефективно сліпе копіювання такого підходу? На сьогоднішній день сформовано стійку думку про те, що в сучасному суспільстві формування системи теоретичних знань не є основною метою освіти: знання і навички є необхідними складовими освітнього результату, але їх недостатньо в сучасному інформаційному суспільстві, якщо вони не орієнтовані на соціокультурне середовище, не мають практичного значення для соціуму і не реалізовані в ньому, не відповідають вимогам сучасного суспільства. Таким чином, модель класичної освіти, представлена сучасною університетською системою, не відповідає потребам і вимогам сьогодення, оскільки орієнтована на передачу навичок і знань, але не формує необхідних компетенцій. При цьому «головною вимогою, яка сьогодні пред'явлена працівникові для ефективного управління найрізноманітнішими сферами суспільного життя, є висока кваліфікація (професіоналізм), пов'язана з компетентністю» [3].

«Компетентність – це інтегративна якість особистості, сформована на основі набору предметних знань, умінь, досвіду, відображених у теоретичному застосуванні. Готовність до їх реалізації в діяльності на рівні функціональної грамотності» [3]. Ключовими компетенціями вважаються виконання трьох функцій: – допомагають учням вчитися; – дозволяють співробітникам фірм бути більш гнучкими і задовольняти потреби роботодавців; – допомагають бути більш успішними в подальшому житті. Таким чином, можна сказати, що компетентність має на увазі не тільки наявність у людини певного набору навичок, але і має й інші виміри: особистий, соціальний, соціокультурний і так далі. Іншими словами, компетентність – це поєднання навичок, властивих кожній людині, яке поєднує в собі кваліфікацію з соціальною поведінкою, здатністю працювати в групі, ініціативу, здатністю приймати рішення і нести відповідальність за їх наслідки.

Незважаючи на те, що в деяких випадках ми говоримо про компетентнісний підхід з точки зору його соціальної значущості, слід зазначити, що його інтерпретації і розуміння не завжди чітко визначені. Теорія і практика української вищої освіти має коріння класичного університету, заснованого на філософських ідеях платонізму та ідеях загальної культури, а також «дає змогу самостійно розібратися в запропонованій проблемі за допомогою відомих їм способів діяльності, визначити ефективність цих способів і, в разі необхідності, освоїти нові» [7]. Західний і американський, зокрема, компетентнісний підхід формувався на основі прагматизму, на Заході він розуміється як елемент освітньої практики і відображає, в першу чергу, інтереси сучасного суспільства на ринку споживчих послуг. Це надзвичайно важливо,

оскільки саме в підтримці балансу між умовним «ідеалізмом» і ринковим «прагматизмом» криється суть необхідних для української системи освіти змін. Класична (ідеальна) університетська освіта, заснована на отриманні універсальних знань і формуванні всебічно розвиненої особистості, сьогодні навряд чи може розглядатися як єдина можлива. Модель класичного університету, якщо і не пережила його корисність, знаходиться в кризовому стані, так як має вкрай слабку практичну спрямованість.

Фундаментальна класична освіта цінна сама по собі, але багато в чому зосереджена на науковій сфері, на підготовці інтелектуальної еліти. Але в умовах сучасних глобальних соціально-економічних перетворень, коли економічні потреби диктують необхідність підготовки фахівців нового типу, орієнтованих на реалізацію вузькопрофільних завдань, в деяких випадках інноваційного порядку, навряд чи вдасться залишитися в рамках попередньої освітньої класичної парадигми. Як визначає І.О. Бардус «незважаючи на труднощі й оперативну роботу викладачів, зміст дисциплін швидко стає застарілим, що й спричиняє неодмінне відставання професійної підготовки фахівців від потреб сучасного суспільства» [2]. Таким чином, необхідно шукати «золоту середину», так як крайність «прагматизму» не може розглядатися як єдиний істинний, основний напрямок розвитку освіти.

Освіта призначена для передачі і примноження культурних цінностей. З іншого боку, такий підхід ставить під сумнів саму цінність знання в широкому сенсі. Знання стають цінними тільки в тому випадку, якщо їх можна використовувати утилітарно. Очевидно, що розвиток компетенцій в рамках освіти пов'язаний, в першу чергу, з трансформацією сучасного суспільства і, зокрема, ринку праці. Його ускладнення, підвищення вимог до співробітників призводить до того, що традиційний набір знань в тій чи іншій сфері стає недостатньою умовою для успішного виконання робіт.

Компетентність - це високо оцінена кваліфікація, достатня для ефективного використання знань і навичок, щоб робота виконувалася максимально ефективно. Але, в той же час, добре відомо, що в науці немає єдиного визначення терміну «компетентність». Неможливо розглядати розвиток компетенцій як єдину мету освіти. Компетенції повинні бути наповнені реальними знаннями, підкріплені навичками і здібностями.

Слід враховувати, що сьогодні виникає питання оцінки отриманої освіти з точки зору грамотного підходу. При цьому слід оцінювати не знання, а компетенції. Так чи інакше, сьогодні можна сказати, що майбутня освіта буде пов'язана з компетентнісним підходом, а однією з функцій освіти (на основі аналізу сучасних понять, мабуть, основної) буде формування компетенцій, необхідних економіці для ефективного виконання трудових функцій індивіда. І тут важливо, наскільки компетентнісний підхід враховує ціннісний аспект

освіти. Будучи, по суті, продуктом глобалізації, він, звичайно, в першу чергу зосереджен на її потреби і завдання.

Дизайн освіти в плані її розвитку і модернізації повинен враховувати необхідність врахування не тільки загальнолюдських цінностей, але і цінностей, що розвивалися протягом століть у вітчизняному соціокультурному просторі. І тут не можна забувати, що видатні педагогічні системи минулого мали якнайважливіший елемент поняття цілей, норм і цінностей людського існування.

Висновки. Таким чином, підводячи підсумки, можна зробити висновок, що в умовах сучасності, в першу чергу в західних концептуальних моделях, відбувається процес переосмислення функцій і цілей освіти. Основною причиною цього є очевидна зміна парадигми соціально-економічного розвитку, пов'язана з глобалізацією і перебудовою всього світового простору. Старі освітні моделі, закриті на свої національні інтереси, не вписуються, з точки зору ідеологів нової західної освіти, в епоху глобального розвитку людства, а тому повинні вимерти і поступитися місцем новим. При цьому, з урахуванням можливих змін в технології та економіці, ставка робиться на технократичний підхід, який базується на економічних факторах та інтересах.

Університети повинні будуть перетворитися на комерційні підприємства («підприємницькі університети»), здатні заробляти власні гроші і забезпечувати свої потреби. Їх головним завданням з точки зору освіти повинна стати підготовка економічно життєздатної особистості, здатної гнучко реагувати на зміни ринку і нові технологічні виклики. У цій парадигмі розвитку освітнього простору все менше місця для аксіологічного підходу, який традиційно займає провідне місце. Або, якщо бути точнішим, ціннісна складова освіти різко змінюється. Якщо раніше освіта була інструментом передачі не тільки знань, умінь, а й культурних і духовних цінностей, то в освіті, що формується на сьогоднішній день постіндустріального суспільства головною цінністю є утилітарні знання і вміння ефективно застосовувати їх на практиці в швидко мінливих умовах. Такий підхід не повністю відповідає цілям освіти як культурного явища. Аксіологія освіти не може обмежуватися лише прикладним характером знання та його ефективністю. Освіта повинна залишатися інструментом передачі цінностей і культури в її широкому сенсі.

Другою проблемою, з якою сьогодні стикається процес проектування освіти в аксіологічних термінах, є специфіка закладених в ній ціннісних орієнтацій, які мають абстрактний, універсальний характер. Звичайно, ці цінності повинні бути присутніми у сучасної людини, що живе в умовах світового простору. Але при цьому не можна забувати і про традиційні цінності, які також повинні бути відображені в майбутньому освітньому просторі.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В., Олексенко В. Високі педагогічні технології. Вища освіта України. 2007. № 2. С. 70–76.
2. Бардус І. О. Філософські засади концепції фундаменталізації професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій. Проблеми інженерно-педагогічної освіти. 2016. № 52–53. С. 7–17.
3. Деменко О.М. Современное образование и вызов новой системы ценностей информационного общества. Международный электронный журнал. Устойчивое развитие: наука и практика. 2014, вып. 1 (12), С. 55.
4. Михалина О. Философия образования и постмодернизм. Світогляд. Філософія. Релігія: Зб. наук. пр. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. № 2(2).
5. Покровский Н.Е. Российское общество в контексте американизации (Принципиальная схема). Социологические исследования. 2000. № 6.
6. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014. № 1556-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 07.12.2021 р.)
7. Сурмін Ю. П. Кейс-метод: становлення та розвиток в Україні. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2015. № 2. С. 19–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2015_2_5 (дата звернення: 08.12.2021 р.)

Transliteration of References:

1. Andrushenko V., Oleksenko V. Visoki pedagogichni tehnologiyi. Visha osvita Ukrayini. 2007. № 2. S. 70–76.
2. Bardus I. O. Filosofski zasadi koncepciyi fundamentalizaciyi profesijnoyi pidgotovki majbutnih fahivciv u galuzi informacijnih tehnologij. Problemi inzhenerno-pedagogichnoyi osviti. 2016. № 52–53. S. 7–17.
3. Demenko O.M. Sovremennoe obrazovanie i vyzov novoj sistemy cennostej informacionnogo obshestva. Mezhdunarodnyj elektronnyj zhurnal. Ustojchivoe razvitie: nauka i praktika. 2014, vip. 1 (12), S. 55.
4. Mihalina O. Filosofiya obrazovaniya i postmodernizm. Svitoglyad. Filosofiya. Religiya: Zb. nauk. pr. Sumi: DVNZ «UABS NBU», 2011. № 2(2).
5. Pokrovskij N.E. Rossijskoe obshestvo v kontekste amerikanizacii (Principialnaya shema). Sociologicheskie issledovaniya. 2000. № 6.
6. Pro vishu osvitu: Zakon Ukrayini vid 01.07.2014. № 1556-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (data zvernennya: 07.12.2021 r.)
7. Surmin Yu. P. Kejs-metod: stanovlennya ta rozvitok v Ukrayini. Visnik Nacionalnoyi akademiyi derzhavnogo upravlinnya pri Prezidentovi Ukrayini. 2015. № 2. S. 19–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2015_2_5 (data zvernennya: 08.12.2021 r.)

PROTSENKO E.B.

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor of the Department of Law and Socio-Political Sciences of the Donetsk Institute of the Private Joint-Stock Company «Higher Educational Institution» Interregional Academy of Personnel Management, Kramatorsk, Ukraine

E-mail: kramatorsk.institute.maup@gmail.com

TO THE QUESTION OF TRANSFORMATION OF EDUCATION IN A POST-INDUSTRIAL SOCIETY

<https://doi.org/10.38014/osvita.2022.89.04>